

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

Kegyelmes Püspök Urunk ő Nmltsága legujabb Főpásztori körleveléből.*)

Az erdélyi püspöki megye Tisztelendő Papságának Istentől áldást és üdvöt!

Püspöki hivatalom számtalan teendői közepette törekvésem legfőbb czélját az képezte, hogy egyházmegyém lelkészkedő papságának, a nap terhét és melegét szeretettel viselő kedvelt munkatársaimnak anyagi helyzetét a teljesített nagyfontosságú tisztnék megfelelővé és a sok előkészülettel biztosított papi állás tekintélyéhez méltóbbá tegyem.

Ezen szándékom megvalósítására az erdélyi róm. kath. Status mult 1889. évi szeptember hó 24-én tartott gyűlésében előterjesztésekre elhatározta, hogy az 1888. évi május hó 10-én 1520. szám alatt kelt főpásztori körlevelemben ideiglenesen nyújtott évi 4310 frt lelkészi segélynek, továbbá az erdélyi róm. kath. vallásalapról e czélra megállapított évi 3000 forintnak és egyéb felhasználható forrásoknak igénybevételeivel a mult 1889. évben hitelesített lelkészjavadalmi összeírás szerint szegényebb lelkészi állomások javadalmait évi 600 frtra a meglevő fedezet erejéig feljavitja és a segélyezést ott, a hol az legszükségesebbnek mutatkozik, folyó 1890 évi január 1-től kezdve megindítja.

A lelkészi congrua feljavitására szolgáló források megállapításánál a főtisztelendő székes Káptalanommal

*) Ezen magas Főpásztori irat okmánya egy olyan eseménynek, a mely az erdély-egyházmegye történetében mindig korszakos fog maradni; messze való kihatásait most fel nem számlálhatjuk, de nyomán megfelelő áldás fog sarjadni terelve mindenha a hála gyümölcseit az atyai gondosság és nemes áldozatkészégért, a mely senki által magát meg nem előztette, hanem példát adott másoknak is az alkotásra. Ugyan ő Nmltsága már az előző évben is kiadta a saját 4310 frt segélyét, de a valóságos rendezést mégis ezen körlevelével hirdeti ki. Méltán fog az most már mint valóság mindenféle nagy örömet kelteni mint az egész egyházmegyének adott igazi husvétii piros tojás. Szerk.

és az egyházmegyei Méltóságos Igazgató Tanácsesal folytatott tárgyalások rendén számbavettük a) a fenjeltt évi 4310 frton és b) 3000 forintot kívül, c) a főtisztelendő Káptalan által a Congrua alapra felajánlott 10,000 frt alapítvány 5% kamatait évi 500 frtot; d) a főtisztelendő Káptalan kezelése alatt álló, régebben erdélyegyházmegyei keresztény foglyok kiváltására tett 4000 forintos tőkének most már e czélra fordítható évi 200 frt kamatját és e) az egyházmegyei papságnak a kisegítő alapba szabályszerűleg fizetendő illetekeit, évi 600 frtot.

Jölehet a legsilányabbul javadalmozott kir. kincstári lelkészek fizetésének felemelése a kegyuri magas kincstár kötelessége s e végből a Status illetékes helyen a kellő lépéseket már meg is tette; mégis nehogy az önhibájukon kívül kincstári állomásokon működő lelkészeket fontos hivataluk sikeres teljesítésében a megélhetés nyomasztó gondjai továbbra is gátolják; azért addig is, míg a magas kir. kincstár saját terhére a javadalmat évi 600 forintra felemelné, a kincstári lelkészek jövedelmeinek is rendkívüli segély czimén évi 560 frtra való felemelését elhatároztuk.

A lelkészi congrua feljavitott összegét, illetve a kincstári lelkészek segélyezését a lelkészi állomások és az alap megjelölésével együtt, melyből a feljavitott lelkészi fizetést folyó 1890. évi január hó 1-től kezdődőleg utalványozni fogom, a következő táblázat tünteti fel:

I. A sepsi miklosvári esperesi kerületben:

	a vallás alapról.	a püspöki uradalmi pénztárból.
1. a köröspataki lelkész kap évenként	147 frt 80 kr.	— frt — kr.
2. a mikoujfalvi	112 „ — „	— „ — „
3. a sepsiszentiványi	159 „ 72 „	— „ — „
4. a türkösi	181 „ — „	— „ — „
5. a töresvári	— „ — „	128 „ — „
együtt	600 frt 52 kr.	128 frt — kr.

II. Az erzsébetvárosi esperesi kerületben:

	a vallás alapból	a püspök uradalmi pénztárból.
6. a bolyai lelkész kap évenként . . .	254 frt 18 kr.	50 frt — kr.
7. a sárpataki . . .	210 „ 70 „	39 „ — „
	együtt 464 frt 88 kr.	89 frt — kr.

III. A kolos-dobokai esperesi kerületben.

8. a bácsi lelkész kap évenként . . .	13 frt — kr.	— frt — kr.
9. a bánfihunyadi . . .	62 „ 58 „	— „ — „
10. a bonczhidai . . .	253 „ — „	— „ — „
11. a györgyfalvi . . .	301 „ 40 „	50 „ — „
12. a jegenyei . . .	36 „ — „	— „ — „
13. a kajántói . . .	110 „ — „	— „ — „
14. a kidei . . .	256 „ — „	50 „ — „
15. a möcsi . . .	273 „ 95 „	— „ — „
16. a magyarfenesi . . .	312 „ — „	— „ — „
17. a szarvaskendi . . .	315 „ — „	— „ — „
	együtt 1933 frt 93 kr.	100 frt — kr.

IV. Az alsófehérmegyei hegyaljai esperesi kerületben:

18. a türi lelkész kap évenként . . .	— „ — „	80 „ — „
19. a marosportusi . . .	— „ — „	100 „ — „
	együtt — „ — „	180 „ — „

V. A bányavidéki esperesi kerületben:

20. az offenbányai lelkész kap évenként . . .	— „ — „	83 „ — „
21. a topánfalvi . . .	— „ — „	79 „ — „
22. a verespataki . . .	— „ — „	39 „ — „
23. a hunyad-boiczai . . .	— „ — „	50 „ — „
24. a esertés-hondóli . . .	— „ — „	50 „ — „
	együtt — „ — „	301 „ — „

VI. A szeben-fogarasi esperesi kerületben:

25. a nagysíki lelkész kap évenként . . .	73 frt — kr.	
26. az oláthi „ „ „ . . .	70 „ — „	
27. a verestornyai „ „ „ . . .	124 „ — „	
	együtt 267 „ — „	

VII. A hunyadi esperesi kerületben:

28. a maroslyei lelkész kap évenként . . .	181 frt — kr.	
29. a kudzsiri „ „ „ . . .	75 „ — „	
30. a sebeshelyi „ „ „ . . .	255 „ — „	
	együtt 511 „ — „	

VIII. A késdi-orbai esperesi kerületben:

31. a nyujtói lelkész kap évenként . . .	40 frt — kr.	
32. a sárfalvi „ „ „ . . .	48 „ — „	
33. a sósmezői „ „ „ . . .	68 „ — „	
	együtt 156 „ — „	

IX. A küküllői esperesi kerületben:

34. az abosfalvi lelkész kap évenként . . .	123 frt — kr.	
35. a bordosi „ „ „ . . .	16 „ — „	
36. az egerestői „ „ „ . . .	150 „ — „	
37. a szőkefalvi „ „ „ . . .	130 „ — „	
	együtt 419 „ — „	

X. A marosi esperesi kerületben:

38. az ákosfalvi lelkész kap évenként . . .	30 frt — kr.	
39. a bőői „ „ „ . . .	318 „ — „	
40. az ehedi „ „ „ . . .	173 „ — „	

a püspöki uradalmi pénztárból

41. a nagygyenyi lelkész kap évenként . . .	207 „ — „
42. a jobbágyfalvi „ „ „ . . .	187 „ — „
43. a mező-sámsondi „ „ „ . . .	164 „ — „
44. a selyei (ott lakó, önálló) kap évenk . . .	292 „ — „
45. a maroszentgyörgyi bejáró lelkész . . .	30 „ — „
	együtt 1371 „ — „

XI. A szolnoki esperesi kerületben:

46. a bálványos-váraljai lelkész kap évenként . . .	78 frt — kr.
47. a esicső-kereszturi „ „ „ . . .	18 „ — „
48. a magyarláposi „ „ „ . . .	173 „ — „
49. a dézsaknai „ „ „ . . .	145 „ — „
50. az alkapniki „ „ „ . . .	39 „ — „
51. az oláhláposi „ „ „ . . .	144 „ — „
	együtt 597 „ — „

XII. A torda aranyosi esperesi kerületben:

52. a harasztosi lelkész kap évenként . . .	86 frt — kr.
53. alsójárai „ „ „ . . .	83 „ — „
54. a mezőszengyei „ „ „ . . .	181 „ — „
55. a turi „ „ „ . . .	221 „ — „
	együtt 571 frt — kr.

XIII. Az udvarhelyi esperesi kerületben:

56. a bözöd-ujfalvi lelkész kap évenként . . .	261 frt — kr.
57. a fenyédi „ „ „ . . .	80 „ — „
58. a hom. remetei „ „ „ . . .	66 „ — „
59. a hom. karácsonfalvi „ „ „ . . .	108 „ — „
60. a lengyelfalvi lelkész „ „ „ . . .	110 „ — „
61. az udv. pálfalvi „ „ „ . . .	65 „ — „
62. a székely-kereszturi „ „ „ . . .	75 „ — „
	együtt 766 frt — kr.

Az alesiki, felesiki és gyergyói esperesi kerületek lelkészeinek fizetése az évi 600 frtot megüti, csak a felesiki esperesi kerületben levő s kegyuri joggal bíró Csik-Delne hitközség képez kivételt, de ez is kegyuri jogának megtartása céljából lelkésze fizetésének a megállapított összegre való felemelését a jelen évtől kezdődőleg elhatározta.

A vallásalapból segélyezett lelkészek illetékeiket szokott módon a kir. adóhivatalok közvetítésével kapják, a püspöki uradalmi pénztárban kezelt lelkészi Congrua alapból segélyezett lelkészek pedig járandóságaitak évnegyedi utólagos részletekben a püspöki hivatalhoz beküldendő bélyeges nyugtáikra veszik fel.

Az erdélyi püspöki egyházmegye lelkészei anyagi gondjainak enyhítésére és ezzel a hitélet emelésére fordított gondoskodásunkban elért s valóban megnyugtatónak mondható ezen első eredményért mély hálával emlékezem meg a böles isteni gondviselésről, ki nemes célú törekvéseinket szent kegyelmével sikerre juttatta, főpásztori elismeréssel emelem ki szíves közreműködéséért és hathatós támogatásáért a Méltóságos Igazgató Tanácsot, valamint 10,000 frtos nagylelkű alapítványáért hálás köszönetet mondok főtisz-

telendő székes káptalanomnak és báró Apor István abosfalvi nagybirtokos ő Méltóságának, ki az odaválóló lelkész javadalmazásához évi 100 frttal, a kántortanító javadalmazásához évi 50 frttal hozzájárul és az egyházi és iskolai épületek felállítási és fentartási költségeinek elvételben való hordozását nemes áldozatkészséggel elvállalta.

Többiben Isten szent kegyelmeés áldása legyen mindnyájunkkal.

Kelt Károlyfehérvártt, 1890 évi márczius hó 15-én.

A Megváltó részvéte.

— Nagyhéti gondolatok. —

Az emberi szív az érzelmeék és érzületek tárháza. És tulajdonképen az érzelmeék és érzületek azon tényezők, mik az embernek valódi emberiségégét előtűntetik: mert hozzájuk járulván az öntudatoság: egyedül az ember tud igazán s mintegy okszerűséggel örvendeni, busulni, szeretni, gyönyörködni stb. A bűn azonban ezeket sem kimélte. Mert eredeti és szepölöten tisztaságokból kivetkezettve, természetfeletti jellegűtől megfosztotta s oly vad indulatokkal keverte össze, hogy olykor-olykor sir miattuk és nyög alattuk a nemesebb érzelem.

De a bűn nemcsak a szív érzelmeinek ezen megmételvezését idézte elé: hanem a test is a betegségek, nyomor és inségnek lett alávetve, végül pedig magának a halálnak.

És csakugyan az Isten igazságossága is követelte, hogy a bűn átkos következményei büntetésképen az emberben és emberen maradnának.

Azonban a Biblia tanusága szerint, ha büntetett is az Ur, de büntetése olyan vala, mint az anyác, ki büntetve kisededét: ekkor is szívéhez öleli, hogy ne lássa gyermeke azon könnyeket, melyeket éppen akkor hullatnak résztvevő anyai szemei, mikor a kéz szigora kiméri a büntetést.

Az Isten is könyörült: egyrészt a részvét érzületét ébresztve fel az emberi szívben, hogy kiki felebarátjának kedvező vagy kedvezőtlen helyzete és sorsa iránt érdeklődnék; másrészt pedig irtalmazott is megigérve, hogy majd Messiást fog küldeni, ki a megzavart egyensúlyt Ég és Föld között helyreállítva az ördög országát megbuktatandja és Isten országát helyreállítja.

Kit az isteni irtalom ígért: a Messiás — el is jött és könyörületességét összekötve a szív részvétével, megváltott bennünket. . . .

Krisztus példát adott nekünk: kövessük tehát az Ő vovzó példáját!

Az Űdvözítő mily részvét és irtalommal volt mindig az emberiség iránt: erről elég tanuságot nyújt a Biblia.

Részvét és szánalom nyilatkozik születésében: mert bár királyokat és nagynevű ösök és hősököt tudott a történelem feltűntetni családjából: de születésekor ez nagyon szegény volt: csak a szorgalmas munkásság vala egyedüli kisegítője a szegény családnak. És emek tekintetbe véve isteni küldetésének viszonyát az emberhez: nem is lehetett másként lenni. Mert csak az tud igazán osztozni más örömei és bujában, ki közvetlen szemlélője — sőt sorsosa is azon érzületek hatá-

sainak, melyeknek minden ember alá van vetve, legyenek ezek kellemesek, vagy kellemetlenek az emberi kebelre nézve. Innen van az, hogy a megváltás isten-emberi postulatuma vala, hogy a Megváltó ne csak a bűnöktől oldozzon és a büntetésektől szabadítson minket: hanem — bár ártatlanul — érezze, viselje a halandó emberi testtel járó bajokat és szenvedéseket. És Ő viselte, szenvedte is. Nem volt bűnös, mégis a bűn miatt — a mi bűneink miatt szenvedett. — Tehette volna, hogy mielőtt e földre jön fényes palotát emeltessen angyalai által s ebben szülessék: tehette volna, hogy mint az Ég és Föld királya aranybölcsőben kerubok és szerafok által ringattassa magát s arany legyen még a nyom is, melyet férfikora munkásságában maga után hagyott. stb. stb.

De mindezeket nem tette, nehogy a fény és magas rang pompája a megváltás után epedő emberiséget visszarissza föle.

Ha ugyanis a nagy világban körülnézünk: azt tapasztaljuk, hogy csak fény és pompa között juthatnak a paloták csarnokaiba. Már pedig nehéz ezeknek kilincse a szegény előtt: — a lépesök fokozatain magasra kell emelkedni: nehezt ez a szenvedőnek!

Mert a koldusnak, a vándornak, a szegény bujdosóknak: nem a paloták bíboros lakói barátjaik: hanem melegét a megfagyás ellen, kenyeret éhség ellen, ruhát meztelenség ellen: szegények szokták szegényeknek adni.

Ily szegényes viszonyok közt ringott a Megváltó bölcsője, télt el ifjúsága!

És kifejlett férfikorában nyilvános működési közepett szintén miről ad fényes bizonyoságot? Szíve rémes részvétéről. Említsem-e a kafarnaumi százados szolgája iránti részvétét? igen-e, midőn Lázár barátját föltámasztja? midőn meggyógyította Péter napját? stb. stb.

Ezeket elhagyom.

Azt sem említem: mily részvétteljesen vigasztalja hegyi beszédében a szegényeket, szelideket, sirókat, az igazságért szomjazókat, a tiszta szívűeket, békességeket és az üldözötteket. Nem szóllok a könyvekről sem, melyeket Jeruzsalem jövendő sorsa felett hullatott. Csak azt említem fel, hogy a népnek nemcsak testi eledeléről gondoskodott, hanem szánakozó részvéte a lélekre is — és pedig a leggondosabban — kiterjedt: mert midőn az ötezer ember ajkai varázsától áthaltottan még éhsége lecsillapításáról is megelégedezik: az evangélista szerint megszánta a sereget és gondoskodólag kérdezősködik: honnan vegyünk kenyeret, hogy ezek egyenek? S kielégítve őket, gondoskodik egy más eledelről is: saját testét és vérét hagyván lelkünk éhsége és szomjusága lecsillapítására!

És milyen vala halála is?! Szeretetteljes részvétének iszonyatos kínokban való megtestesülése miattunk és értünk.

Teheti vala, hogy a gonosz lélek ármányos szelleme továbbra is kinozza lelkeinket: hogy az erény sirjon a bűn uralma alatt: hogy az emberiség jajveszékelve vergődjék tovább is az erkölestelenség és vallástalanság fertőjében: megtehethi vala, hogy ne váltsan meg — hanem egy második vízözömmel seperjen el bennünket, vagy megnyitván a föld gyomrát, elevenen hányjon bennünket tízes nyelvei közé

Nem tette.

A jaj és segedelem kiáltás felhatott a magas égig. Az Isten megszánta az embereket. Saját szülöttét adta értök, hogy minden, ki Benne hisz, el ne veszszen, hanem örökké éljen.

És az Isten-szülött elfogadta küldetését — és küldetésének áldozata lett. Misertus est nobis! — És mi szabadok lettünk!!

Ime a Megváltó részvéte!

Lehetetlen ezeket tudva és a megváltás gyümölcseit élvezve: hasonló részvétre ne gerjedjünk!! Nézzünk Golgothán magasló szent keresztjére! Mily szomorú pillantással tekintünk rák hogy részvét és szájalomra indítson! Mintha keserves panaszaik között mondaná: Oh én népem te ellened mit vétettem, mivel szomorítottalak meg téged? Felelj meg nekem! Szerettelek, mint az anya szereti gyermekét és te elhagytad Istenedet és nem gondoltál elősegítőre. Ha ellenségem átkozott volna meg engem, még eltünném, de te ismerősöm, barátom, te tetted ezt. Ez a hála, melyet Uradnak, Istenednek adsz, hallgatag nép?! Nézd meg Megváltódnak arcát: Ime az ember: inkább féreg mint ember. A mit nem vétettem: azért szenvedtem. Mit tehettem volna még többet! Oh jer, jer, térj meg a te uradhoz és Istenedhez!" (Dr. Éltés K.)

És te ember mi és milyen lész a Megváltó ezen részvétével szemben? Kő, mely érzéketlen, melynek nincs öröme és keserve?! Vagy nemesen dobogó szív, mely elérzékenyülve a nyomor, inség s búhaj látásán — vagy felvidámulva az öröm és boldogságán: előbbin busulsz, utóbbin örvendesz?.. Ha így nem érez kebeled: nem vagy megváltód részvéteinek követője.

Van neked is módod részvéted kifejezésére: mert az élet nagy színtere nyújt elegendő alkalmat részvéted nyilvánítására.

Az Üdvözítő szerint: pauperes semper habebitis. És fájdalma s viszontagságtól gyötrött Jóbok is mindig lesznek.

Mindig lesz seb, mit be kell kötöznünk; szív, melyre a vigasz és enyhülés balsamát kell öntenünk.

Különösen pedig a krucifixus bús képe legyen az, mely keblünket szánó részvétre gerjeszse. Nézzünk feljé: a hegyes tör átjárta kebelét, meg is nyílt szent oldala, de azért hogy minket magába fogadjon; hogy az isteni vér hullása legyen üdvünk forrása. S gondoljuk meg: mi sebeztek meg e szentséges szívet. E gondolat utáltassa meg a bűnt. Ezen utálat ébreszsen szeretetet bennünk a menyei Atya iránt, ki bár tékozló fiai valánk is, de részvevő szíve könyörült rajtunk és vissza fogadott ismét atyai szeretetébe saját Egyszülött Fia által, qui „languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.“

Kovács Gyárfás.

Bibliai kóresetek.

VII.

Az ördögösök.

A biblia hiteles előadása talán sehol sem talál annyiféle elmagyarázás, eltorzításra, mint az ördögösök létezésében. Kik a gonosz szellemnek világ-vagy emberekre való befolyását, az egyén fölötti uralmát nem hiszik, azoknak semmikép sem fér a fejükbe, hogy létezett idő, midőn „mundus in maligno positus.“ a gonosz lélek hatalma alatt állott.

A Vulgata „daemon“ névvel jelzi a gonosz szellemet. A gonosz daemon létéről még a pogányság vallási formái is tanuskodnak, csak hogy téves alakban. A hajdani magyarok minden rossz quintessenciáját „az ördög“ működésében hitték; a természet pusztulását ép úgy, mint az emberirtó halált;

sőt annak szakszerű szolgálkat adtak, hogy tevékenysége minden irányban s különféle módzatokban kitünjék; ezen szolgálk osztályába tartozott az „ármány“, mely közveitő szerepet viselt Isten és az ördög között: a „mano“, ez egy ajánlatosabb külsejű s könnyen behízelgő szellem képében jelent meg; az iz é, sutina, fene, guta, banya, boszorkány mind az elkárhozott lelkek különféle szerephordozói.

A perzsák a gonosz lelket „dew“ szóval jelezték s minden földi roszt, bajt, betegséget a dew nek tulajdonítottak, sőt arról is megvoltak győződve, hogy az emberek rossz akaratát, tagjaikat ők vezetik, mozgatják s azért a gonosz embert személyes ördögnek tartották

A „daemon“ név a legváltozób alakban a görög hit-regetanban fordul elő, majd közveitőnek hitték a jó és rossz fejedelmek között mint Plato, majd istenkének vélték mint Hesiod, Homer s a görög bölesek legtöbbjei. Cicero megjegyzi, hogy az ördögösök saját szívüket emésztve, kerülték az emberek nyomait (Tuscul. Disput. libr. III. 26.)

Herodot írja: hogy Cleomenes király nem a „daemon“tól téblyodott meg, hanem a seythákkal folytatott részegeskedés miatt. A zsidó Philó és Flavius József szerint: a jó angyalok Isten szolgálkai s az emberek közt a jótékonyosság eszközlői, míg a gonosz lelkek vadak és veszélyesek.

A „daemon“ uralma leginkább Krisztus vagyis a kereszténység kezdetére esik, midőn a Messiás isteni küldetése, az igaz hit kétségtelen bizonyítása világos jeleket, csodákat igényelt, sőt aztán is megadta Isten egyeseknek azt a kíváncsi kegyelmet, hogy a megszállott egyéneket a gonosz lélek gyötrelmei alól felszabadítsák. Ily eseteket nemcsak Krisztus korából olvasunk, hanem a népek későbbi történelmében is. Így Kr. u. a 4. század elején Khorene történetíró állítja: hogy miként az Üdvözítő idején hasonlóképen Világosító sz. Gergely korában is ördögösök jelentek meg, kiket sz. Gergely kézrátételével és imádság által gyógyított meg; a gyógyhatás eleinte abban mutatkozott, hogy az ördögösök észretértek, később testöknek torzításai is megszűntek. E csodák láttára a kegyetlen Tiridát király, ki a keresztényeket, köztük világosító sz. Gergelyt sokáig kizárta mint elveszett bárány Jézus aklába kíváncsított, visszanyerte józan esztét.

A ki ezek utáni, az ördögtől realis módon megszállottak eseteit csakis ördögi ösztönésnek képeli; az olyant nemcsak a szentírás tekintélye, hanem a profán történelem is elsodorja, hogy támpontja ne legyen állításainak.

Az ördögösök valóban daemoni hatás alatt állottak, azért csak egyszerű eszelősöknek mondani akkor, midőn a szent írás ugyanazon eseteket többször ugyanazon kifejezéssel említi. — a hol egy személyes gonosz lény működése annyira evidens, hogy a megszállott egyénből csak magasabb hatalom folytán távozott, a hol semmi gyógyszer a Mindenható által adott erőn kívül nem használt, ott csakis lelki betegséget s nem egy személyes lény romboló befolyását constatálni annyi, mint a tényeknek ellentmondani.

Az azonban bizonyos, hogy a daemon örülési rohamokat, eskört, hátgörnyét, dermenetet és sok másféle betegséget okozott, mert az evangéliumi leírások szerint az ördögösök szétszakasztott ruhával, meztelenül futottak, minden velök szembe jövő egyént elrémítettek, testöket megsebzék, dühökben széttépték, békóikat összetörték, pusztákon, hegyeken, sőt sirtolokban is laktak, megnémultak, néha nagy lármá-

val kiáltották, hogy egész „sereg“ ördög van bennök, máskor a nagy kín miatt feljajdultak „hagyj békét,“ némely hábot vetett, tördelte, földhöz sújtá magát, tűzbe vagy vízbe esett. Ezen tünetek részint lelki bajok, részint valódi betegségek.

A felhozott ténykörülmenyek hármastételt igazolnak: 1.) hogy kezdettől fogva élt az emberi nem közt a jó és a gonosz szellem hite.

2.) hogy léteztek oly szerencsétlenek, kiket a gonosz lelkek hatalmokra kerítvén, bennök uralkodtak, mindaddig, míg az Ég hatalma a gonosz lelkeket a megszállottak testéből ki nem izzé.

3.) Hogy a daemonok befolyása különféle beteges jelenségeknek volt forrása.

ÁVÉDIK LUKÁCS.

Nagypénteken. *)

Fekszik már az üdvözítő,
S érted halt meg, oh világ, —
Térj magadba, bűnödöt bánd,
S üdv sugárik még reád. —

Hallga, mit beszél a szellő:
Gyászt öltött fel Golgotha,
Még halt érted, gyarló ember,
Az Istennek egy fia. —

Ott sir érte édes anyja,
Majdhogy szive megreped,
Sziklák, bérczek kettétörnek,
Állat bög s a föld remeg. —

És te ember, csak te nem tudsz
Sirni forró könnyeket?
Vagy nem látod drága testén
Azt az öt, mély, szent sebet?

Elfeledd, mint kinozták
S verték arczul elleni?
S vad kacaj közt hangoztatták
Meg kell öt feszíteni?

Elfeledd, hogy ha ő nem
Lesz te érted áldozat,
Földi léted kis körén túl
Kin vár rád csak s kárhozat?

Térj magadba, hullj a porba,
Halva fekszik Istened;
Vagy oly fásult már a szived,
Hogy még akkor sem lágyul meg
Ha az egész föld remeg?

OREL GÉZA.

*) Világi kézből vettük.

Kisebb közlemények.

Rubrika-kalászatok.

— Közli: Tözsér László. —

VI. Nagyböjt.

A nagyböjtnek már említésénél egész önkéntelenül is a böjt jut eszembe. Én mint rubrika-szedegető nem kutathatom a böjtnek eredetét; sem azt, hogy kinek-kinek mennyi adagot szabad emnie a böjt megsértése nélkül; sem azt, hogy a böjt egészségi szempontból is hasznos. Legfőlebb az egyháznak ama legnagyobb rubrikáját hozhatom fel a böjtre nézve, hogy: „Bizonyos napokon parancsolt böjtöket megtartsad, és némely eledelektől magadat megtartóztassad!“

Az anyaszentegyháznak e reguláját nálunk Erdélyben még az influenza sem volt képes meggyengíteni, mint pl. az egri egyházmegyében. Míg az egri érsek az influenza miatt a pápa felhatalmazása folytán további intézkedésig mindenkit felmentett teljesen a böjtölés alul, addig hozzánk e privilegiumnak csak híre jött el, valamint maga az influenza is nálunk most még csak „ezifra betegség“ volt, mert nem dühöngött oly erősen és nem rombolt oly nagyon. S hogy az influenza minket erdélyi híveket valóban nem mentett fel a szokásos böjtöléstől, hivatkozom Főpásztorunk ezidei nagyböjti körrendeletére, mely szerint „Ut hujus sacri temporis jejuniique Quadragesimalis fructus quam uberrimos carpere possimus, pastorales literas ddo 15. Febr. 1884. nro 520; 31. Jan. 1885. nro 400. item 1. Mart. 1886. nro 800. relegendas et stricte observandas in memoriam revoco (Püsp rend. 9. február 1890.)

De hogy dispensatio mellett a böjt most nem oly szigoruan kötelez, mint régebben, azt mindnyájan jól tudjuk. — Mi erdélyiek tehát így állunk a böjttel; nem valánk annyira privilegizálva, mint az egriek, de — hála Istennek, mert az influenza is nálunk csak „ezifra“ („ifju Lujza“), kezdetleges, és nem dühös, romboló betegség vala.

Ennyit a böjtről magáról s emyi — elég is lesz.

De a nagyböjtnek említése különösen emlékeztet engem Jézus kinszenvedésére, s hogy minden keresztény embert is arra figyelmeztessen, hozta be az egyház a „keresztut“ ajátosságát. Az egyház célját is érte: mert napjainkban mindenféle a legnagyobb buzgósággal járják a nagyböjti időszak alatt a „keresztutját.“ Hogy pedig üdvös eredménye is legyen ez ajátosságnak, az egyház nagy bucsukkal ajándékozta meg a „keresztutjának“ gyakorlóit, ha t. i. teljesítve lesznek mindama feltételek, melyekhez a bucsuk megnyerése van kötve s melyek a rubrikák és decretumok által pontosan, egész az aprólékosságig elő vannak írva. Hogy pedig e feltételek ugy a keresztut-képek, mint a keresztut-járó hívek részéről teljesítve legyenek, a plebános s általában a papok kötelessége arra felügyelni. Eme feltételekről legalkalmasabb a nagyböjt első vasárnapjának vecsernyéjén egy oktatást tartani; mi itt Ditróban így tettünk s a hívek be is tartják szépen a hallott feltételeket. Ez oktatás aztán ismétlődő minden évben a nagyböjt kezdetén.

De lássuk e feltételeket előíró rubrikák és decretumok közül a fontosabbakat, melyeket szükséges ismernünk.

A keresztut-képek részéről megkívántatik a bucsuk elnyerhetése végett 1) hogy azok püspöki engedéllyel legyenek vagy lettek legyenek felállítva (XIV. Benedek. 1741. aug. 30). 2) szükséges, hogy az egyes állomás-képek minde-
nke kis fakereszttel legyen ellátva, mert a bucsuk elnyerése főképen e fakeresztecskékhöz van kötve, úgy hogy a hol e keresztut-képek mindenike felett vagy alatt nincs ily fakereszt, bucsu nem nyerhető. „In erectione stationum s. viae crucis necessario requiruntur (14) cruceis ad indulgentias assequendas (S. C. Ind.)* 8. Jan. 1838). De döntvényileg még az is meg van praecise határozva, hogy e kis kereszttecské-
k csak ívből lehetnek. „Cruces ex ligno tantum esse de-
bent“ — mondja egy decretum (S. C. Ind. 14. Jun. 1845). E kereszttecskéket rendszeren felül a statio-képekre szokták erősíteni, ilyeneket én magam is sok helyen láttam s legez-
szerűbb is: de szabad azokat a képek aljára is vagy hozzá-
erősíteni, vagy pedig a képtől külön a falra is alkalmazni,
de úgy hogy a hívek szemlélve a képet vele együtt láthassák a kereszttecskét is (S. C. Ind. 15. Nov. 1845); 3) szükséges, hogy az ilyen állomás-képek és fakeresztecské-
k erre felhatalmazott áldozár által benedikáltassanak (S. C. Ind. 3. Apr. 1731; 22. Aug. 1842; 20. Mart. 1846); e benedikálásra nézve I. bővebben Schüch: 519—520. lapját; 4) szükséges még, hogy az állomás képek egymástól bizonyos távolságra legyenek. „Requiruntur aliquis distantia inter unam et aliam stationem (S. C. Ind. 16. Febr. 1839).

Maguk a keresztut-járók részéről pedig megkívántatik, a) hogy kiki mind a 14 állomást megjárja, még pedig úgy hogy az egyik állomástól a másikig — a mennyiben lehetséges — menni kell (S. C. Ind. 26. Febr. 1841). Ha azonban a helyszűke miatt a mozgás nehéz, a hívek helyükön is maradhatnak, de legalább is arezkat az állomás-kép felé kell fordítaniok, hogy a képet és kereszttecskét láthassák (S. C. Ind. 23. Jul. 1857; 26. Febr. 1841); b) az egyes állomásoknál elmélkedni kell (S. C. Ind. 16. Febr. 1839).

Egyes helyeken a nagybőjti vesesernyék alatt a „Jézus szenvedéséről“ való litániát szokták mondani; ez nem helyes, ez el van tiltva. „Lytaniae omnes, quae in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus et Ritualibus non continentur . . . non publice in ecclesiis . . . recitentur“ (S. C. officii***) 18. Apr. 1860): már pedig a „Jézus szenvedéséről“ szóló litánia a citált könyvekben „non continentur“, tehát „nec publice recitentur“ — mondja az előbbi decretum, én csak következtetem. Omnia ad majorem Dei gloriam!

— **Jegyzőkönyv** az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak 1890. évi márczius hó 24-én tartott LXXIII. választmányi gyűléséről.

Jelen voltak: Dr. Tódor J. alelnök, Ágotha B. Benedek J. Butyka S. Pál A. Pál I. Tamási A. Tuczay J. és Varga S. választmányi tagok és Zlamál Á. társ. titkár. —

1) A múlt gyűlés jegyzőkönyvének szokott módon való hitécsítése — tudomásul szolgál. —

2) Alelnök jelenti, hogy B a s a J á n o s mező-sámsondi

*) Sacra Congregatio Indulgentiarum: egy bizottság, mely a bucsukat engedélyezi s azokra ügyel fel — a pápa approbatioja mellett.

**) Ez egy más bizottság, mely a felmerülhető tévtanokról, dispensatiókról határoz praeside Papa.

kereskedő pártoló. — Rejő d József helybell ügyvédi és S a l l ó K á r o l y es. sz. királyi tanító pedig rendes tagok gyauút kívának a társulatba lépni. Örvendetes tudomásul szolgál s a választmány Rejő d J. ügyvédet a II, S a l l ó K. tanítót az I. szakosztályba sorozza s mind a három új tagnak a tagsági okmányt, alapszabályokat s a társulat lapját f. é. január 1-től megküldeni határozza.

3) Alelnök bemutatja I. szakosztálynak f. é. márczius hó 16-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvét: „Jegyzőkönyv az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat I. szakosztályának 1890. márczius hó 16-án tartott gyűléséről.

Jelen voltak: Tamási Áron sz. o. elnök, Dr. Tódor József kanonok, papnöveldei Rector, Benedek József, Pál A. Pál I. Pongrácz J. Steinitzer E. Dr. Sándorffy N. Varga S. Zlamál A. és Butyka S. sz. j.

A elnök a megjelenteket üdvözölvén, a gyűlést megnyitottnak nyilváníti és Dr. Tódor József kanonok Rector urat munkájának felolvasására tetszölitja.

A felszölitott szakosztályi tag előre boesátja, hogy Radányi József nyugalm. miniszteri számtanácsos ur, a brassói állami iskoláknál gondnoksági tag s a brassói r. kath. iskolabizottság elnöke „Jézus születésének és halálának éve“ című kis munkát irt meg, abban utal ama nehézségekre és egyes tudósok közt felmerült ama eltérésekre, melyek Jézus születésének s főleg halálának évét és napját pontos időszámítás szerint annyira megnehezítik.

Erre ő maga az íróhoz intézett levelében az evangelisták és traditio alapján kimutatja, hogy az Üdvözítő halála napjának kiszámítására vonatkozólag felmerült nézet eltérés inkább csak látszólagos, mert ki lehet biztos adatokkal mutatni, hogy az Üdvözítő p. U. e. a 783, a ker. időszámítás 30, az Üdvözítő életének 33. évében, a zsidó Pescha első ünnepén Nizán 15 én (számításunk szerint ápril 6-án), mely azon évben Péntekre esett, halt meg.

A levélalakban irt dolgozatot tehát felolvassa s miután az megtörtént, a gyűlés a jeles dolgozatért, nemkülönbön annak szíves felolvasásáért köszönetet szavaz s a választmánynak a társulat lapjában való közlésre ajánlja.

Ezután az elnök jelenti, hogy Dr. Sándorffy Nándor is irt egy munkát a „Szépművészetek bölesészete“ cím alatt, melynek felolvasására az író felkéri.

E felszölités folytán Sándorffy dolgozatát a megjelentek figyelmes hallgatása mellett felolvassa. A tagok némelyikének hozzá szólása után a gyűlés a szép, szellemes és főnként irányu dolgozatért a felolvasónak köszönetet mond és munkáját a választmányának ajánlatba hozza a lapban való kiadásra.

Egyéb tárgy hiányában az elnök a megjelent tagoknak köszönetét nyilváníti és a gyűlést bezárja. K. m. f. Tamási Áron szakoszt. elnök. Butyka Sándor szakoszt. jegyző. — Örvendetes tudomásul szolgál s a választmány a szakosztály ajánlatát elfogadva mindkét dolgozatot a szerkesztő-bizottságnak adja át a társulat lapjában való közlés végett.

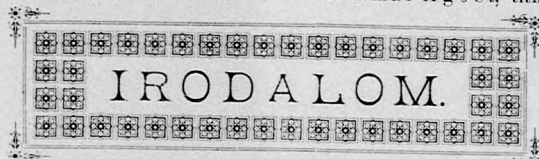
4) Miután a választmány örvendetes tudomásul vette, hogy alelnök ígéréthez képest a „Közművelődésnek“ 1878-tól 1886-ig való évfolyamait diszes kötésben, 1887—1889-ig való évfolyamoknak pedig kötetlen példányait a társulat könyvtárába már beküldötte, az alelnöknek hálás köszönetet mond. Ezzel kapcsolatban tudomásul veszi, hogy a szerkesztői iro-

dában összehalmozott különféle ephemer beesü hirlapokat a szerkesztőség 10 o. é. firtét eladta és elhatározza, hogy ezen összeg a „Közművelődés“ kötetlen példányainak bekötetésére és más könyvtári szükségletek fedezésére fordíttassék.

5) Alelnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Pál A., Pál I. és Tamási Á. vál. tagokat kéri fel.

K. m. f.

Zlamál Ágost, titkár.

— **Irodalmi jelentés.** Van szerencsém a „Közművelődés“ t. olvasóközönségének becses tudomására hozni, hogy „Házassági akadályok“ cz. művem még mindigapható. Ára egy kötetlen példánynak 3 firt 50 kr. vagy 14 Sacrum. Nehány esimesan kötött példánynyal is rendelkezem. Maros-Ujvártt. 1890. márczius inó. Dr. Lukács Antal.

— **Pályahirdetési eredmény.** A „Magyar Szemle“ szépirodalmi hetilap kiadója Kacvinszky Lajos ur által egy kisebb elbeszélésért kiirt 100 aranyfranknyi díjat a bírálók a „Cuore dives“ című beküldött munkának ítelték oda. A jeligés levélke Scossa Dezső Torontálmegyei kir. tanfelügyelő urat tünteté ki, mint annak szerzőjét. — A szintén Kacvinszky Lajos ur által egy kritikai cikkért kiirt 50 arany frank „A lírai költés elmélete“ című munkának íteltett oda. A jeligés levélke dr. Boros Gábor, nagyszabeni főgymnásiumi tanár urat mutatá be, mint e pályamű szerzőjét.

— Megjelent és beküldetett: „ISTEN IGEJE SZENT BESZÉDEKBEN“ XV. évf. 4 füz. Szerk. Jagiczka L. Esztergom. Buzárovits G. Ára egész évre 2 firt.

— „BORKOMAEUS“ kath. hitközlöny havi folyóirat. IV. évf. 4 füz. Szerkesztő Horváth L. Győr. Ára egész évre 4 firt.

— „KALAUZ“ a nevelő-oktatás terén. Kath. paedag. folyóirat. IV. évf. 1 füz. Szerk. Regéczy J. Nagyszombat. Ára egész évre 2 firt.

— „HITVEDELMI FÜZETEK“ I. évf. 1890. A kereszténység védelme erkölcsi és művelődési szempontból. Irta: Weisz Fr. A. ford. Makra J. és Rózsa I. I. köt. januári füzet. A megrendelések Makra J. lelkész címére: Aracs, Torontál m. Nagy-Kükindán át intézendők. Kívólan ajánlják!

— „RÓM. KATHOL. EGYHÁZI ÉNEKEK“ az isteni szolgálat összes ágaira, részint a r. gíbb énekeskönyvek, részint a nép és kántorok ajkán élő hagyományos énekek, — úgy saját szerzeményeikből. Szerk. Szemenyei M. és Kaposy Gy. II. köt. 1 füz. Eger. Ára 1 firt.

— „KIS MŰVÉSZ“ ifjúsági zenelap. Énekhangra zongora kisérettel szerk. és kiad. Hoós J. I. évf. 1. sz. D. va. Ára egész évre (12 füz.) 4 firt.

— „HAVI KÖZLÖNY“ az elméleti és gyakorlati lelképásztorság köréből. XIII. évf. 3. füz. Szerk. Tokody Ö. és Patzner J. Temesvár. Ára egész évre 4 firt.

— **Főpásztori körlevél.** Fiúi mély hódolattal vetjük Püspök Urunk ő Nagyméltóságának legujabb főpásztori körlevelét, a melyben a Congrua rendezését hirdeti ki azon szöveg szerint, a mint lapunk elején áll; továbbá utasításokat ad a postai küldemények helyes czimezésére, czélszerűbb csomagolására és arra nézve, hogy minő tartalmu küldeményekre

terjed ki a portómentesség; 1790-ben született Dévai Constanziának keresztlevele beküldésére 50 firt díj tüzetik ki; közölve van az izraeliták megkeresztelési tényének elanya-könyvelésére vonatkozó miniszteri rendelet: a budapesti kir. tábla ítélete, hogy a ki Jézusról és Máriáról, habár magánháznál, de többek jelenlétében, meggyalázó kifejezéseket mond a btkb. 51. §-ában ütköző kihágást követ el; ajánlatik Dr. Lendvay B. „Huszonötév Márkusfalva életéből“ című munkája: és végül azon belügyminiszteri rendelet van közölve, a melynek értelme szerint az egyházi látogatási okmány a község által egyoldalul meg nem változtatható; azon körülmény pedig, hogy az egyházi szolgálmányok létesítésére nézve egyideig eltérő gyakorlatot követtetett, az okmány érvényét meg nem szüntetheti.

— **Hitélet.** Gyümölcsöltő Boldog Asszony napján az ünnepi misét teljes segédlettel Dr. Barts Ferencz nagyprépost ur ő Nsga pontifikálta: mise alatt a papnövendékek kara sikerrel énekelt: mise után az ünnepi szentbeszédet Zlamál Á. gym. tanár tartotta emelkedett szelemben élénk vonásokkal állítva párluzamba a paradicsomat és Názarethet. Másnap (26 án) a fehérvári esperesi kerület papsága és tanítósa tartotta szentgyakorlatát. Az ájtatosság alkalmából az alkalmi beszédet Nagy Imre kanonok ur ő Nagysága mint megbízott székesegyházi főesperes tartotta latinul. Az ájtatosságban részt vett Kegyelmes Püspök Uruk is: a misétis ő Nagyméltósága végezte ő maga osztván ki mindenkinek a legszentebbet. A szentgyakorlat végeztével a kerületi papság testületileg sietett a kegyelmes Főpásztor kezét csókolni, a mely alkalommal a jelen voltak hódolatát Nagy Imre kanonok-főesperes ur tolmácsolta, a kinek szavára ő Nmltsga kegyesea válaszolt. Nagy I. ő Nsga a lelkészkedő papokat és kántortanítókat délkor szeretet-lakomára látálahoz hívta, a hol minden jelenlevőt őszinte szíveséggel ástál el.

— **A Szent-István-Társulat XXXVII. rendes közgyűléset** f. h. 20-án d. e. tartotta ünnepies istentisztelet után Budapesten a központi papnövelde dísztermében. Nagyszámu egyházi és világi fényes közönség volt jelen. A gyűlésen Zalka győri püspök elnökölt mint a jelenlevő püspökök legidősbje. A Herezeg-primás gyöngélkedése miatt nem jelenhetett meg, de azért az ő beszédével nyílt meg a gyűlés, a melyet Dr. Steiner székes-fehérvári püspök mint alelnök olvasott fel. Ez is, mint mindenik megnyitója az ország főpapjának, hatalmas szózat volt a Pápa legujabb encyklikájának szelleméből merítve a legfenségesebb irányelvek predikálásának motívumait. Azután Dr. Seimer olvasta fel alelnöki jelentését, a mely ily minőségben egyzersmind bucsuzása is volt, a kinek helyébe alelnöknek Dr. Kisfaludi A. B. választott meg. Kihirdettetett a tudományos és irodalmi osztály új tagjainak a névsora. Tudomásul vétettek Dr. Kiss J. igazgatónak, Hummer N. titkárnak és a számvizsgáló bizottságnak jelentései. Azután következtek az 1890 ik évre előirányzott költségvetés bemutatása, a jelentés a pénztári állapotról és a választmány kiegészítése. A Szentatjának 1000 franknyi péterfillér küldése határozatott. A jelentőségteljes közgyűlés megfelelő méltóságteljes ünnepi hangulatban folyt le. Szép napja volt a magyar katholicitásnak.

— **Hittanári vizsga.** Rettegi Géza marosvásárhelyi gymn. tanár a középiskolai hittanári vizsgát f. h. 22-én jó eredménnyel állotta ki. Gratulálunk.

— **Plebános-választás.** A kolosvári plebánosí alásra f. h. 23-án Bálint Károly apát-kanonok püspöki bizossága mellett megválasztottak: elsőhelyre 219 szavazattal Bíró Béla igazgató tanácsi előadó, második helyre 95 szavazattal Bálint Károly apát-kanonok, harmadik helyre 93 szavazattal Sebestyén Mózes kolosvári káplán.

— **Személyzeti.** Apostol Alajos verespataki lelkész alesperessé és a bányavidéki kerület fungens esperessévé kinevezetett. — Finta István alesperes, szászrégeni plebános saját kérelme folytán május havától számítva nyugdíjba helyeztetvén, helyébe Rácz István alesperes, nagyi plebános ugyanazon minőségben Szászrégenoe, Hellmuth Ignác mező-sámsondi plebános Nagyára Kolin István esik-szentléleki lelkész ezen minőségben Mező-Sámsondra; Antal József esik-esicsói plebános mint ilyen Csik-Szentlélekre áthelyeztetett; Bálint Lajos esik-múdszenti plebános mint Csik-Csatószege a ternáriába megválasztatván, ugyanoda plebánosnak Kovács Simos t. főesperes, esik-nagyboldogasszonyi plebános ugyane minőségben Csik-Mindenszentre áthelyeztetett; Végül Kovács Mihály esik-szentmiklósi káplán Csik-Csicsóra a ternáriumba beválasztatván oda lelkésznek kinevezetett.

— **Ordo diurnus** in Seminario Cleri junioris SS. Exercitiorum in Hebdomada S. observandus, anno Domini 1890. *Dominica palmorum.* Post meridiem: Hora 5. Silentium. Recollectio mentis. Hora 1/6. In sacello cantatur: „Könyörülj Istenem.“ Exhortatio Praeparatoria. Consignatio fructuum in musacis. Hora 1/27. rosarium de tempore, sine hujus cantatur: Stabat mater. Hora 7. Sub coena legitur: „Lectiones in usum cleri.“ dein visitatio Sanctissimi. Tempus liberum cum salutari occupatione. Hora 1/9. Examen conscientiae. Hora 1/9. Preces vespertinae. — *Feria II. in Hebd. Majori.* Mane: Hora 5. Surgitur. Hora 1/26. Preces matutinae. Meditatio de „Fine hominis“. S. missa, consignatio fructuum in musacis. Hora 1/28. Tempus liberum. Hora 8. In musacis legitur liber II. „Imitatio Christi“, per h. 1/4. Hora 1/29. In sacello cantatur: „Könyörülj Istenem“, dein dicuntur 7 Psalmi Poenitentiales; Litaniae OO. SS. Hora 1/410. Examen conscientiae generale et particulare. Ho a 1/210. Tempus liberum cum salutari occupatione. Hora 10. Meditatio de „Destinatione sacerdotis“. Consignatio fructuum in musacis. Hora 1/212. Tempus liberum. Hora 3/412. Legitur s. Scriptura de Passione. Hora 12. Sub prandio legitur: „Lectiones in usum cleri.“ continuative. Post meridiem: Visitatio Sanctissimi. — Relaxatio mentis in silentio. Hora 2. In sacello dicuntur Litaniae de passione D. N. J. Chr. Occupatio salutaris. Hora 3. Consideratio de „Frequentia communione“ Consignatio fructuum in musacis. Hora 1/45. Tempus liberum. Hora 3/45. Legitur: „Imitatio Christi“ continuative. Hora 5. Meditatio de „Recollectio“ Consignatio fructuum. Hora 1/27. Rosarium de tempore, dein cantatur: „A keresztfához megyek.“ Hora 7. Sub coena legitur: „Lectiones in usum cleri.“ — *Feria III. in Hebd. Majori.* Mane:

Omnia ut heri sequentibus exceptis: Post preces matutinas meditatio de „Aeternitate“ Hora 10. Meditatio de „Conditionibus pacis internae.“ Post meridiem: Hora 3. Consideratio de „Oratione.“ Hora 5. Meditatio de „Agonia D. N. J. Chr.“ — *Feria IV. in Hebd. Majori.* mane: Omnia ut heri sequentibus exceptis: Post preces matutinas meditatio: „Maria Juxta Crucem.“ Hora 1/29. Meditatio: „Consummatum est.“ Hora 10. Incipit s. Confessio. Post Meridiem: Hora 2. Continuatio. Confessionis. Hora 3/43. Itur ad Matutinum Tenebrarum. — *Feria V. in Hebd. Majori.* Hora Surgitur. 1/26. Preces matutinae. Meditatio de „Ss. Eucharistia.“ Litaniae de SS. Altaris Sacramento. Hora 1/49. Itur in Ecclesiam Cathedrallem, ubi erit communio generalis. O. A. M. D. G.!

— **Ft. felelős szerkesztő ur!** Szives engedelmevel a „Közművelődés“ 11-ik számában „a liberalizmus dülása és F. K. által erre adott „öszinte szó“ alkalmából tett szerkesztői megjegyzésére egy rövid észrevételtem van. Habár lelkemből kívánom, hogy az általam jelzett állapotok valóban oly rőzsás színből álljanak, mint a minőben F. K. barátom feltüntetni sürgölködik; de miután ő czikkeimmel szemben olyanokat hoz fel, a miket én nem tagadtam és az általam felhozottakat sem tudta egyetlen pontban sem megczafolni, sőt az új évi ugy. mint a többi beismeréek czikkeim jogosultsága mellett bizonyítanak: az következik a dologból, hogy a hol a „nem kiesinyelhető“ tények beszélnek, ott minden takarozó és simítgató okoskodás eltérpül. Megtörtént tényeket irtam, ugy. mint tudtam és tudom ma. Penám nem fogott vastagabban és feketébben, mint fogna ma, mert a vastagot vékonyak is, feketét fehérnek soha nem irtam, nem mondtam és nem is fogom soha. Az ugy tudom nem az én hibám, hogy akadtak a kik találva érezték magukat s hogy ez alkalommal diesseriadákat nem irtattam. Azért bár eléggé fáj nekem is. — de az irtottakat egész az utolsó betűlig kénytelen vagyok most is fentartani. — Isten látja, hogy egyetlen nyugodt öntudat sem háborodott fel. Czikkeimnek csak a magát excusáló incuazáció adhat odiosus és ősi katholicitásunkra árnyat vető magyarázatot. Csak a mosakodó és klikk kereső furdaltöntudat, mely önmagában bírja háborogásának forrását, — lát meggyalázót azokban. Itt mindenki tisztában van azzal, hogy czikkeim kit és kit nem, meddig és mily mérvben érinthetnek. Én minden alkalommal kiemelttem a tiszteltre méltó kivételeket. Ugy hiszem, hogy az indifferentizmusra vezető és indokát az egoizmusban bíró oktan oportoinizmus puritan katholicitásunk jövőjére több meggyalázót veszedelmet rejt, mint az én nyílt és talán keménynek tetsző, mert igaz szavaim. — Itt a „győztes“ az lesz, aki magán fog diadalmaskodni. — Az ügy érdemében ennyi purifikáció és rektificacioul sapinti sat. — Isten velünk! Szives üdvözet. V. M.*)

Szerkesztői üzenetek.

— H. L. Maros-Vásárhely, B. Á. u. o., V. A. Gyergyó, F. J. Somlyó. A beküldött dolgozatok jöni fognak.

* Megjegyzéseim nem pártoskodásból származtak, hanem csupán csak örömmel akartam kifejezést adni, hogy azon szomorú dolgok után, a miket V. M. Csikról irt, lehet olyanokat is írni, mint a milyeneket F. K. irt. Ennél tovább nem menem. Mindazonáltal, anélkül, azonban hogy ezen ügynek lapunkat megnyitánám, közlöm V. M. fennebbi sorait elégtétellé nekí, mert ő az én megjegyzésemet magára nézve háttányosnak találta. — Szerk.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDON, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.